

PRZEDMOWA

W kwietniu 2019 r. na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego zostało powołane Centrum Badań nad Aksjologią Procedur Cywilnych przy Katedrze Postępowania Cywilnego I. Celem Centrum jest stałe dokonywanie oceny aksjologicznego uzasadnienia dla przyjętego lub projektowanego sposobu ukształtowania instytucji procesowych występujących w postępowaniach cywilnych, w tym zwłaszcza w okresach wzmożonych zmian legislacyjnych wpływających na przekształcanie modelu postępowań cywilnych w Polsce. Zainicjowanie działalności Centrum przypadło na czas uchwalenia nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego z 4.07.2019 r.¹, której zakres i waga sprawiły, że I Konferencja inauguracyjna działalności Centrum odbyła się w Łodzi 28.11.2019 r. i została poświęcona ocenie tej nowelizacji właśnie na płaszczyźnie aksjologicznej.

Od 2019 r. przedmiotem szczególnie intensywnego dyskursu prawnego w samorządach zawodów prawniczych jest zagadnienie ochrony tajemnicy zawodowej. W ramach owego dyskursu zwraca się uwagę na niedoskonałość aktualnie obowiązującej regulacji w tym przedmiocie i konieczność wypracowania odpowiedniego rozwiązania. Z tego powodu tematem II Konferencji Aksjologicznej (Łódź, 26.03.2021 r.) uczyniono ocenę aktualnego standardu ochrony tajemnicy zawodowej w postępowaniu cywilnym, przy czym nastąpiło to w nieco szerszym kontekście również innych niż tajemnica zawodowa środków ochrony zaufania do zawodów prawniczych. Do instytucji procesowych mających wpływ na zakres zaufania stron do ich profesjonalnych pełnomocników zaliczono: przymus

¹ Zob. ustawa z 4.07.2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1469 ze zm.).

adwokacko-radcowski, odmowę sporządzenia przez profesjonalnego pełnomocnika nadzwyczajnego środka zaskarżenia, ważne przyczyny zwolnienia od obowiązku zastępowania strony w procesie przez adwokata lub radcę prawnego ustanowionego przez sąd oraz zaostżanie rygorów procesowych w odniesieniu do wadliwych czynności pełnomocników profesjonalnych. Ponadto w ujęciu porównawczym zaprezentowano ochronę tajemnicy adwokackiej, radcowskiej i notarialnej w innych procedurach niż postępowanie cywilne, w tym zwłaszcza w postępowaniu karnym.

Tajemnica zawodowa stanowi jedną z najważniejszych wartości łączących się z wykonywaniem zawodów zaufania publicznego. Jest to zarazem wartość niesamoistna, która ma posłużyć do budowy zaufania między prawnikiem, który wykonuje wolny zawód, a osobą, która poszukuje u niego pomocy prawnej. Znaczenie tej wartości w sposób szczególnie jest dostrzegalne w wypadku adwokata broniącego w sprawie karnej. Adwokat występuje tu jako swego rodzaju „bufor” pomiędzy jednostką a aparatem władzy państwowej (prokuratorskiej i sądowniczej). Rola adwokata jako powiernika informacji przekazywanych przez jednostkę znacząco wzrasta w systemie totalitarnym, jednak pozostaje istotna również w systemie demokratycznym, w którym wartości tajemnicy zawodowej i ochrony zaufania zderzają się z bezpieczeństwem publicznym i finansowym państwa. Rolą samorządu zawodowego zrzeszającego pełnomocnika profesjonalnego jest zaś wspieranie go w działaniach mających na celu ochronę zaufania, które stanowi podstawę relacji łączącej go z osobą poszukującą pomocy prawnej. Brak spójności unormowania ochrony tajemnicy zawodowej w procedurze cywilnej i karnej może prowadzić do dysfunkcyjności regulacji. W szczególności obniżenie standardu ochrony tajemnicy w jednej procedurze może prowadzić w praktyce do podejmowania próby obchodzenia dalej idącej ochrony w innym postępowaniu.

W konferencji *online* wzięli udział przedstawiciele nauki prawa procesowego cywilnego, prawa procesowego karnego, prawa rzymskiego, prawa arbitrażu międzynarodowego z następujących ośrodków naukowych: Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, Uniwersytetu Wrocławskiego, Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Uniwersytetu Gdańskiego, Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

SŁOWO WSTĘPNE

Publikacja „Tajemnica adwokacko-radcowska i notarialna oraz inne środki ochrony zaufania w postępowaniu cywilnym” jest owocem II Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej zorganizowanej 26.03.2021 r. przez Centrum Badań nad Aksjologią Procedur Cywilnych przy Katedrze Postępowania Cywilnego I Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Łódzkiego. Wzięli w niej udział przedstawiciele prawie wszystkich ośrodków akademickich oraz samorządów zawodów prawniczych: adwokatów, radców prawnych i notariuszy. Po wystąpieniach przedstawicieli patronów honorowych Konferencji odbyły się trzy panele wystąpień uczestników, poświęcone kolejno: tajemnicy zawodowej i zaufaniu do reprezentantów wspomnianych zawodów prawniczych, ocenie wpływu wybranych instytucji procesowych na budowę zaufania stron do pełnomocników oraz zaufaniu do przedstawicieli zawodów prawniczych w ujęciu porównawczym. Zwraca uwagę różnorodność tematyki, co znalazło wyraz w bardzo ożywionej dyskusji po wystąpieniach prelegentów.

Pokonferencyjna publikacja nie ogranicza się do zaprezentowania wystąpień referentów, lecz ma poszerzony zakres, ponieważ jest wzbogacona o opracowania Autorów, którzy brali udział w konferencji, jednak nie wygłaszali referatów. Jest podzielona, podobnie jak program konferencji, na trzy merytoryczne części o zbliżonych, lecz nieco zmodyfikowanych tytułach.

*Prof. dr hab. Janusz Jankowski
Przewodniczący Rady Naukowej
Centrum Badań nad Aksjologią Procedur Cywilnych
Łódź, październik 2021 r.*